

Đình Công Tráng (1842-1887) - Khố i nghĩa Ba Đình

Tác Giả: Saigon Echo s u t m
Thứ Hai, 04 Tháng 10 Năm 2010 10:35

Đình Công Tráng sinh năm Nhâm Dần (1842), quê ở làng Trinh Xá, huyện Thanh Liêm (Hà Nam). Là một người yêu nước và thi sĩ tha v và n m nh c a t qu c, ông không th ng i yên khi đ t n c b Pháp giày xéo.

Khố i nghĩa Ba Đình

Khố i nghĩa Ba Đình là một trong các cuộc khố i nghĩa c a phong trào C n V ng cu i th k 19 c a nhân dân Vi t Nam ch ng l i ách đô h c a th c dân Pháp, di n ra vào năm 1886-1887 t i xã Ba Đình, huyện Nga Sơn, tỉnh Thanh Hoá.

Phong trào C n V ng

Năm 1885, sau khi kinh thành Huế th t th , Tôn Thất Thuyết đưa vua Hàm Nghi lên chi n khu Tân Sở (Qu ng Tr) ra chi u C n V ng kêu g i toàn dân kháng chi n. Chi u C n V ng đã m ra m t giai đ o n m i trong phong trào ch ng Pháp c a nhân dân Vi t Nam cu i th k 19. H ng ng H ch C n V ng, Đình Công Tráng đã cùng các đ ng chí c a mình đã ch n Ba Đình làm căn c kháng chi n lâu dài.

Lãnh t

Khố i nghĩa Ba Đình đ i s ch huy c a Đình Công Tráng, Phạm Bành, Hoàng B t Đ t và m t s t ng lnh khác.

Đình Công Tráng (1842-1887)

Đình Công Tráng sinh năm Nhâm Dần (1842), quê ở làng Trinh Xá, huyện Thanh Liêm (Hà Nam).

Là một người yêu nước và thi sĩ tha v và n m nh c a t qu c, ông không th ng i yên khi đ t n c b Pháp giày xéo. Đang làm chánh t ng, Đình Công Tráng đã r i quê gia nh p đ i quân c a Hoàng K Viêm. Khi Hoàng K Viêm ph i h p v i quân c đen c a L u Vĩnh Phúc c m c v i Henri Rivière, Đình Công Tráng đã tham gia tr n đánh ở C u Gi y. Nh có kinh nghiệm m chi n đ u, ý chí dũng c m và t ch t thông minh nên ông đã tr thành lãnh t c a cuộc khố i nghĩa Ba Đình.

Phạm Bành (?-1887)

Phạm Bành là một viên quan ch chi n, quê ở làng T ng Xá (Hu L c, Thanh Hóa) đã treo n t quan v quê v n đ ng sĩ phu và nhân dân khố i nghĩa. Trong nghĩa quân ông là người đ ng th hai sau Đình Công Tráng.

Căn c Ba Đình

Căn c Ba Đình cách huyện l Nga Sơn 4 km, tây b c giáp huyện Hà Trung, đ c xây đ ng trên đ a bàn ba làng Th ng Th , M u Th nh và M Khê. Vào mùa m a, căn c này trông nh m t hòn đ o n i gi a cánh đ ng n c mênh mông, tách bi t v i các làng khác. Căn c này g i là Ba Đình vì m i làng có m t cái đình, t làng này có th nhìn th y đình c a hai làng kia. Đ chu n b chi n đ u lâu dài, Đình Công Tráng đã cho bao b c xung quanh căn c là lũy tre dày đ c và m t h th ng hào r ng, c m đ y chông tre. ở trong là m t l p thành đ t cao 3 m, chân

Đình Công Tráng (1842-1887) - Khố i nghĩa Ba Đình

Tác Giả: Saigon Echo s̄ u t̄ m
Thứ Hai, 04 Tháng 10 Năm 2010 10:35

r̄ ng 8 đ̄ n 10m. Trên m̄ t thành, nghĩa quân đ̄ t các r̄ tre ch̄ a đ̄ t nhào r̄ m x̄ p v̄ ng ch̄ c có nh̄ ng khe h̄ làm l̄ châu mai s̄ n sàng chī n đ̄ u. Thành r̄ ng 400 m, dài 1.200 m. Phía trong thành có h̄ th̄ ng giao thông hào d̄ng đ̄ v̄ n chuȳ n l̄ ng th̄ c và v̄ n đ̄ ng khi chī n đ̄ u.

▣ Các n̄ nghĩa quân c̄ a Đình Công Tráng ▣ b̄ b̄ t đóng gông trong m̄ t tr̄ n càn quét c̄ a quân

▣ nh̄ ng n̄ i xung ȳ u đ̄ u có công s̄ v̄ ng ch̄ c. Các h̄ m chī n đ̄ u đ̄ c xây d̄ ng theo hình ch̄ “chi”, nh̄ m h̄ n ch̄ th̄ ng vong. ▣ m̄ i làng, t̄ i v̄ trí ngôi đình đ̄ c xây d̄ ng m̄ t đ̄ n đóng quân. ▣ Th̄ ng Th̄ có đ̄ n Th̄ ng, ▣ M̄ u Th̄ nh có đ̄ n Trung và ▣ M̄ Khê có đ̄ n H̄ . Ba đ̄ n này có th̄ h̄ tr̄ tác chī n cho nhau khi b̄ t̄ n công, đ̄ ng th̄ i cũng có th̄ chī n đ̄ u đ̄ c l̄ p. Có th̄ nói r̄ ng căn c̄ Ba Đình có v̄ trí tiêu bī u nh̄ t, là m̄ t chī n tuȳ n phòng nḡ quy mô nh̄ t th̄ i k̄ C̄ n V̄ ng cū i th̄ k̄ 19. Ngoài Ba Đình, còn có các căn c̄ h̄ tr̄ : căn c̄ Phi Lai c̄ a Cao Đ̄ n, căn c̄ Qū ng Hóa c̄ a Tr̄ n Xuân Sō n, căn c̄ Mã Cao c̄ a Hà Văn Mao.

T̄ ch̄ c biên ch̄

L̄ c l̄ ng nghĩa quân Ba Đình ḡ m khō ng 300 nḡ i, có lúc đông t̄ i hai v̄ n nḡ i, tuȳ n t̄ ba làng và các vùng Thanh Hóa, bao ḡ m c̄ nḡ i Kinh, Thái, M̄ ng. Nghĩa quân có 10 toán, m̄ i toán có m̄ t hī p qū n ch̄ huy. V̄ vũ khí, nghĩa quân t̄ trang b̄ b̄ ng súng h̄ a mai, giáo mác, cung n̄ .

Đī n bī n

Nghĩa quân c̄ a Đình Công Tráng đã đánh nhī u tr̄ n giành th̄ ng l̄ i Năm 1886, nghĩa quân liên tī p tī n công các ph̄ , thành, huȳ n l̄ , ch̄ n đánh các đoàn xe, các toán quân l̄ , gây cho quân Pháp nhī u thī t h̄ i. Ngày 12 tháng 3 năm 1886 l̄ i d̄ ng phiên ch̄ đã t̄ n công Tòa Công s̄ Thanh Hóa. Và tī p đó, nghĩa quân đã t̄ n công nhī u ph̄ thành, ch̄ n đánh các đoàn xe, gây cho quân Pháp nhī u thī t h̄ i.

T̄ 18-12-1886 đ̄ n 20-1-1887 Đ̄ i tá Brissand th̄ ng lính 76 sĩ quan và 3.500 quân vây hãm và tī n đánh căn c̄ Ba Đình[1]. Quân Pháp đã nã t̄ i 16.000 qū đ̄ i bác trong vòng m̄ t ngày tr̄ i, bī n căn c̄ Ba Đình thành bī n l̄ a. Nghĩa quân Ba Đình đã chī n đ̄ u trong sū t 32 ngày đêm ch̄ ng l̄ i k̄ thù đông ḡ p 12 l̄ n, đ̄ c trang b̄ vũ khí t̄ i tận hī n đ̄ i. Trong nh̄ ng tr̄ n chī n đ̄ u vô cùng ác lī t này, nghĩa quân đã m̄ u trí dũng c̄ m, bám tr̄ t̄ ng t̄ c đ̄ t, đ̄ p tan nhī u cū c t̄ n công, gây t̄ n th̄ t n̄ ng n̄ cho quân đ̄ i Pháp, làm ch̄ n đ̄ ng tinh th̄ n binh lính Pháp ▣ Vī t Nam và còn là n̄ i lo s̄ cho nḡ i Pháp ▣ chính qū c. Nh̄ ng vì l̄ c l̄ ng quá nh̄ không th̄ đ̄ ng đ̄ u v̄ i đ̄ i quân Pháp v̄ a đông v̄ a m̄ nh, nên l̄ c l̄ ng c̄ a nghĩa quân Ba Đình b̄ th̄ ng vong nhī u. Đ̄ tránh kh̄ i b̄ tiêu dī t hoàn toàn, nghĩa quân Ba Đình đã m̄ con đ̄ ng máu v̄ t qua vòng vây dày đ̄ c c̄ a quân Pháp, rút kh̄ i căn c̄ lên Mã Cao đ̄ c̄ ng c̄

Đình Công Tráng (1842-1887) - Khố i nghĩa Ba Đình

Tác Giả: Saigon Echo s&#u t&#m
Thứ Hai, 04 Tháng 10 Năm 2010 10:35

---

l&#c l&#ng và chu&#n b&# cu&#c chi&#n đ&#u m&#i. Đ&#n sáng ngày 21 tháng 1 năm 1887, quân Pháp m&#i chi&#m đ&#c Ba Đình. Sau đó, quân Pháp đã tri&#t h&# hoàn toàn c&# ba làng c&#a căn c&# Ba Đình, ti&#p t&#c cho quân truy kích nghĩa quân ở Mã Cao, r&#i ti&#p t&#c đ&#n Thung Voi, Thung Khoai và cu&#i cùng là t&#n mi&#n tây Thanh Hóa, n&#i đóng quân c&#a C&#m Bá Th&#c. Các th&# lĩnh Nguy&#n Kh&#, Hoàng B&#t Đ&#t t&# tr&#n.

Ph&#m Bành, Hà Văn Mao, Lê To&#i t&# sát... ch&# còn Đình Công Tráng ch&#y v&# Ngh&# An. Quân Pháp treo gi&#i cái đ&#u ông v&#i giá tr&# ti&#n th&#ng r&#t cao. Mùa hè 1887, vì tham ti&#n viên Lý tr&#ng làng Chính An đã m&#t báo cho quân Pháp đ&#n b&#t và sát h&#i Đình Công Tráng.

Giá tr&# l&#ch s&#

Cu&#c kh&# i nghĩa Ba Đình và lãnh t&# Đình Công Tráng đ&#c l&#ch s&# đánh giá r&#t cao. Chính ng&#i Pháp đã ph&#i th&#a nh&#n “1886-1887, cu&#c công h&#m Ba Đình là quan tr&#ng nh&#t, cu&#c chi&#n đ&#u này thu hút nhi&#u quân l&#c nh&#t và làm cho các c&#p ch&# huy lo ng&#i nhi&#u nh&#t.

Hi&#n nay di tích l&#ch s&# Chi&#n khu Ba Đình thu&#c xã Ba Đình, cách trung tâm huy&#n Nga S&#n 4 km v&# phía Tây - B&#c đã đ&#c x&#p h&#ng c&#p qu&#c gia.